

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง "แนวคิดของกลุ่มบุคคลใน ภาครัฐ ภาควิชาชีพ และภาคประชาชน เกี่ยวกับมาตรการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์" นี้ ผู้วิจัยได้นำแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมสื่อมวลชน

1.1 แนวคิดเรื่องการควบคุมสื่อมวลชน

1.2 ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของสื่อมวลชน

- ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม
- ทฤษฎีอำนาจนิยม
- ทฤษฎีอิสรภาพนิยม

1.3 แนวคิดเรื่องการควบคุมทางสังคม (Social Control) และบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms)

2. แนวคิดเกี่ยวกับ ลักษณะอำนาจนิยม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมสื่อมวลชน

แนวคิดเรื่องการควบคุมสื่อมวลชน

ด้วยภารกิจหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นในด้านการให้ข่าวสารความรู้ ความบันเทิง ตลอดจนทัศนะอันหลากหลายต่อประชาชน ทำให้สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่มีบทบาทและอิทธิพลเป็นอย่างสูงต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางของสังคมได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งบทบาทและอิทธิพลของสื่อมวลชน

ดังกล่าวนี้ อาจก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียต่อสังคมได้ และด้วยความทรงอิทธิพลของสื่อ โดยเฉพาะอิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลเสียหรือเกิดโทษต่อสังคมนี้เอง จึงทำให้เกิดกระบวนการตรวจสอบและควบคุมสื่อมวลชนขึ้น เพื่อควบคุมอิทธิพลของสื่อมวลชน มิให้กระทำการใดๆ อันเป็นพิษเป็นภัยต่อสังคมส่วนรวม

กลไกในการควบคุมอันตรายหรือปัญหาที่เกิดจากอิทธิพลของสื่อมวลชนนั้น มีอยู่ในทุกๆ สังคมที่มีระบบสื่อสารมวลชน แต่จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของมาตรการที่ใช้ในการควบคุม ตลอดจนรูปแบบและกระบวนการในการควบคุม ทั้งนี้สังคมใดจะมีรูปแบบและกระบวนการอย่างไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และทิศทางทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศนั้นๆ

สำหรับแนวคิดเรื่องการควบคุมสื่อมวลชนนี้ มีผู้เสนอแนวความคิดไว้หลายแนวความคิดด้วยกัน ซึ่งในที่นี้จะขอสรุปแนวความคิดที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

วิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Schramm, 1966) กล่าวถึงกลไกสำคัญที่สังคมอาจจะนำมาใช้เพื่อการสนับสนุนหรือกระตุ้นเตือนสื่อมวลชนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบไว้ 3 กลไกด้วยกัน คือ

กลไกที่ 1 ได้แก่ รัฐบาล และกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆที่รัฐบาลออกมาเพื่อควบคุมสื่อมวลชน

กลไกที่ 2 ได้แก่ สื่อมวลชน ซึ่งในที่นี้ สื่อมวลชนอาจหมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน สมาคมหรือองค์กรต่างๆของสื่อมวลชน

กลไกที่ 3 ได้แก่ สาธารณชน หรือองค์กร สมาคมที่สาธารณชนตั้งขึ้นมา

ทั้งนี้ ลักษณะความสัมพันธ์ของกลไกทั้งสาม จะเป็นไปในลักษณะที่ว่า ยิ่งระบบการสื่อสารมีอิสระ และมีความรับผิดชอบมากเท่าใด ภาระของรัฐที่ต้องดูแลสื่อมวลชนจะยิ่งลดน้อยลงเท่านั้น และหากสื่อมวลชนปราศจากความรับผิดชอบ รัฐบาลจำต้องเข้ามาจัดการควบคุมขอบเขตและบทบาทของสื่อมวลชน ทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ

ปีเตอร์ เอ็ม แซนด์แมน และคณะ (Peter M. Sandman et al. : 1982) ได้แบ่งมาตรการควบคุมสื่อมวลชนไว้ 7 ประการด้วยกัน คือ

i. มาตรการควบคุมตนเอง (Self Control) โดยใช้จรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแนวทางในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน

2. มาตรการควบคุมภายใน (Internal Control) มาตรการนี้เป็นการควบคุมจากเจ้าของสื่อมวลชน ซึ่งอาจจะเป็นผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์ ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ เป็นต้น เจ้าของสื่อมวลชนเป็นผู้มีอำนาจในองค์กรสื่อมวลชนนั้นๆ โดยอาจมีคำสั่งสั่งห้าม มีการลงโทษ หรือให้รางวัลผู้ได้บังคับบัญชาได้ และเจ้าของสื่อมวลชนสามารถควบคุมเนื้อหาข่าวให้เป็นไปตามความต้องการของตนได้อีกด้วย สาเหตุที่เจ้าของสื่อมวลชนต้องการควบคุมการแพร่กระจายข่าวและสาเหตุในการออกนโยบายต่างๆ มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ

2.1 เหตุผลทางธุรกิจ ก็จะออกนโยบายเป็น "นโยบายทางธุรกิจ"

2.2 เหตุผลจากความชอบหรือไม่ชอบเป็นการส่วนตัวของเจ้าของสื่อก็จะออกเป็น "นโยบายส่วนบุคคล"

2.3 เหตุผลจากความเลื่อมใสในลัทธิใดลัทธิหนึ่ง ก็จะออกเป็น "นโยบายทางการเมือง"

3. มาตรการควบคุมโดยการผูกขาด (Monopoly Control) แบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ

3.1 ระบบเครือข่ายและระบบกลุ่ม (Chain and Networks) หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งเป็นเจ้าของควบคุมสื่อหนึ่งสื่อ และสื่อนั้นมีสาขา 2 สาขา หรือมากกว่า ซึ่งโดยปกติสาขาแต่ละสาขาจะอยู่คนละเมืองกัน

3.2 เจ้าของข้ามสื่อ (Crossmedia Ownership) หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งเป็นเจ้าของสื่อต่างประเภทกัน 2 สื่อขึ้นไป ซึ่งสื่อั้นโดยปกติจะอยู่ในท้องที่เดียวกัน

3.3 การดำเนินการร่วมกัน (Joint Operatives Agreement) หมายถึง การที่เจ้าของหนังสือพิมพ์ 2 กลุ่มในห้องที่เดียวกันมาร่วมดำเนินการบางอย่างรวมกัน เช่น การพิมพ์และการโฆษณา โดยแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน

3.4 เจ้าของธุรกิจร่วม (Congle Merates) หมายถึง การที่บริษัทที่ไม่ได้เป็นเจ้าของธุรกิจสื่อมวลชนมาก่อนได้มาเป็นเจ้าของธุรกิจร่วมในการดำเนินกิจการของสื่อ

4. มาตรการควบคุมโดยโฆษณา (Advertise Control) รายได้ส่วนใหญ่ของสื่อมวลชนมาจากการโฆษณา ซึ่งโฆษณาคงจะเป็นเสมือนอำนาจมหาศาลที่ควบคุมสื่ออยู่ แต่โฆษณาคงจะเข้ามาควบคุมสื่อในบางโอกาสเท่านั้น โดยมากจะเป็นการควบคุมเพื่อเหตุผลทางธุรกิจมากกว่าเหตุผลทางการเมือง และการควบคุมโดยโฆษณานี้ จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของสื่อทุกประเภทโดยเฉพาะสื่อกระจายเสียง

5. มาตรการควบคุมโดยแหล่งข่าวสาร (Source Control) การแสวงหาข่าวสารของสื่อมวลชนส่วนใหญ่ จะได้ข้อมูลข่าวสารมาจากแหล่งข่าวสาร โดยการสัมภาษณ์ หรือได้รับข่าวแจก เป็นต้น ซึ่งโดยปกติแล้วแหล่งข่าวพยายามที่จะควบคุมรูปแบบและเนื้อหาของข่าวที่ให้กับสื่อมวลชน แหล่งข่าวมักจะใช้เทคนิคในการให้ข่าว พยายามที่จะควบคุมรูปแบบ และเนื้อหาของข่าวที่ให้กับสื่อมวลชน แหล่งข่าวมักจะใช้เทคนิคในการให้ข่าวเพื่อเป็นการปกป้องหรือสร้างภาพพจน์ให้แก่แหล่งข่าว วิธีการให้ข่าวนั้นมีหลายลักษณะ แต่ที่นิยมใช้มี 2 วิธีด้วยกัน คือ การให้ข่าวแจก และการสร้างสถานการณ์เทียมขึ้น การให้ข่าวของแหล่งข่าวทั้งภาครัฐบาลและเอกชนมีผลกระทบเป็นอย่างมากต่อการเข้าถึงข่าวสารของสาธารณชน เพราะการให้ข่าวจากแหล่งข่าวที่มีความชำนาญในการให้ข่าวมักจะทำให้เรื่องราวข่าวนั้นเป็นไปตามความต้องการของแหล่งข่าวได้ ดังนั้นสาธารณชนที่พึ่งพาข่าวสารจากสื่อมวลชน พึงตระหนักว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้จากข่าวนั้น เป็นสิ่งที่แหล่งข่าวต้องการให้เขารู้เท่านั้น

6. มาตรการควบคุมโดยรัฐบาล (Government Control) นับตั้งแต่อดีต รัฐบาลได้เข้ามา มีบทบาทในการควบคุมสื่อมวลชน และลักษณะการควบคุมของรัฐที่มีต่อสื่อมวลชนในแต่ละประเทศ จะมีลักษณะความสัมพันธ์ ระหว่างรัฐกับสื่อมวลชนเป็น 4 กลุ่มด้วยกันตามทฤษฎีสื่อสารมวลชน (Four Theories of the Press)

การควบคุมโดยรัฐบาล

	ผู้กำหนดว่าสิ่งที่สื่อ ควรทำ	ผู้กำหนดว่าสิ่งที่สื่อ ไม่ควรทำ	ผู้ผลักดันให้เกิดการ ตัดสินใจเหล่านี้
สื่อมวลชนในสังคม เผด็จการ	รัฐ	รัฐ	รัฐ
สื่อมวลชนในสังคม คอมมิวนิสต์แบบโซเวียต	รัฐ	รัฐ	รัฐ
สื่อมวลชนในสังคม ประชาธิปไตย	สื่อ	สื่อ	สื่อ
สื่อมวลชนตามทฤษฎี ความรับผิดชอบทางสังคม	ผู้ชำนาญการ	ผู้ชำนาญการ	สื่อ (รัฐ)

สื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตย รัฐจะไม่มี การควบคุมสื่อมวลชน ซึ่งตรงกันข้ามกับ สื่อมวลชนในสังคมคอมมิวนิสต์แบบโซเวียตที่รัฐจะควบคุมทุกอย่าง ขณะที่สื่อมวลชนใน สังคมเผด็จการ รัฐเพียงควบคุมเฉพาะสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อรัฐเท่านั้น ส่วน สื่อมวลชนตามทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม ผู้ชำนาญการจะเป็นผู้พิจารณาว่า สื่อควรทำ และไม่ควรทำอะไร

7. การควบคุมโดยสาธารณชน (Public Control) คือ การที่สาธารณชนไม่ว่าจะเป็น บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีปฏิริยาตอบกลับ (Feedback) ไปยังสื่อมวลชน ซึ่งปฏิริยา ตอบกลับนี้จะนำไปใน 2 ลักษณะ คือ เพื่อควบคุมเนื้อหาสื่อมวลชน เช่น การงดใช้สื่อ (Consumer Boycotts) การไม่เปิดรับชมรายการนั้นๆ ซึ่งส่งผลทำให้ความนิยมของรายการ (Rating) ลดน้อยลง เป็นต้น ประการที่สอง การมีปฏิริยาตอบกลับไปยังสื่อมวลชน ก็เพื่อต้อง การเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยผ่านสื่อมวลชนซึ่งอาจกระทำ โดยการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการ โทรศัพท์เข้าไปร่วมในรายการ เป็นต้น

เซอร์เบิร์ต อันกูเรต และ บอห์น (Hiebert, Ungurait and Bohn, 1985: 163-181) ได้แบ่งมาตรการควบคุมสื่อมวลชน โดยจำแนกตามลักษณะของผู้ควบคุมออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. รัฐบาล (Government) รัฐบาลถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ควบคุมสื่อมวลชน ซึ่งรัฐบาลนั้นๆ จะทำการควบคุมสื่อมวลชนได้มากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับลักษณะการปกครองของประเทศ หากประเทศเป็นเผด็จการ อำนาจการควบคุมสื่อมวลชนของรัฐบาลก็จะมีมาก แต่หากประเทศมีการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย รัฐบาลก็จะมีอำนาจในการควบคุมสื่อมวลชนได้น้อย

2. ต้นตอของข่าวสาร (Content Source) หมายถึง ผู้ที่เป็นจุดริเริ่มของการเกิดข่าวสารนั้น ซึ่งต้นตอของข่าวสารก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีบทบาทในการควบคุมเนื้อหาของสื่อมวลชน โดยอาจใช้วิธีการในการควบคุม ดังต่อไปนี้

2.1 ยุทธวิธีในการให้ข่าวสาร (Strategic Release) ต้นตอของข่าวสารสามารถใช้วิธีในการควบคุมเนื้อหาของข่าวสาร โดยการกำหนดเงื่อนไขทางด้านเวลาและการให้รายละเอียดทางด้านเนื้อหาต่อสื่อมวลชน เช่น จะให้ข่าวแก่สื่อมวลชนประเภทใด (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ) และถ้าเป็นหนังสือพิมพ์ จะเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับใด ในช่วงเวลาใด

2.2 ยุทธวิธีในการปกปิดข่าว (Strategic Withholding) ต้นตอของข่าวสารสามารถจะปกปิดหรือเบี่ยงเบนข่าวสารได้ หากเห็นว่าข่าวสารดังกล่าวจะก่อให้เกิดความตื่นตระหนก หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน

2.3 ยุทธวิธีในการสร้างสถานการณ์ (Strategic Staging) ต้นตอของข่าวสารสามารถใช้ยุทธวิธีนี้ทำการควบคุมการควบคุมการไหลของข่าวสาร โดยใช้วิธีในการสร้างละครหรือสร้างสถานการณ์ขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของสื่อมวลชน

3. ผู้โฆษณา (Advertiser) หมายถึงเจ้าของกิจการต่างๆที่นำเอาผลิตภัณฑ์ของตนมาโฆษณาในสื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งในที่นี้ผู้โฆษณาจะมีบทบาทในการควบคุมเนื้อหาของสื่อมวลชนได้ โดยใช้อิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจของคนที่มีต่อสื่อมวลชนมาควบคุม ซึ่งผลจาก

การที่ผู้โฆษณา มีอิทธิพลเหนือสื่อมวลชนนี้ จะทำให้การเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนหันเหไป ตามทิศทางที่ผู้โฆษณาต้องการ

4. กลุ่มวิชาชีพสื่อมวลชน (Profession) ในประเทศที่มีการจัดตั้งกลุ่มวิชาชีพทางด้าน สื่อมวลชน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของสมาคม สภา หรือองค์กรของกลุ่มวิชาชีพสื่อมวลชนแต่ละ แขนง กลุ่มวิชาชีพเหล่านี้จะมีบทบาทในการควบคุมดูแลความประพฤติ จรรยาบรรณ และ ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนต่างๆได้ โดยกลุ่มวิชาชีพเหล่านี้ อาจจะสร้างกฎระเบียบต่างๆ ขึ้นมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการควบคุมนักสื่อสารมวลชน ซึ่งกฎระเบียบของแต่ละประเภทก็ อาจจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

5. ผู้บริโภค (Consumer) ผู้บริโภค หมายถึง ผู้ที่เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนต่างๆ อาทิ เช่น ผู้อ่านหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร ผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียง ผู้ชมรายการโทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งผู้บริโภคสามารถที่จะควบคุมการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนได้หลายวิธี ดังนี้

5.1 มีสิทธิฟ้องร้องเพื่อเรียกค่าเสียหายจากสื่อมวลชนได้ ในกรณีที่ถูก สื่อมวลชนเสนอข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท

5.2 ประชาชนมีสิทธิที่จะปกป้องหรือรักษาสิทธิของตนไม่ให้สื่อมวลชน ล้วงเกินหรือล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวได้ หากกรณีที่ถูกสื่อมวลชนละเมิดสิทธิ ประชาชน สามารถไปฟ้องร้องต่อศาล เพื่อให้สื่อมวลชนยุติการกระทำดังกล่าว หรือในกรณีที่เกิดความเสียหาย ประชาชนก็สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายได้

5.3 ประชาชนสามารถควบคุมสื่อมวลชนได้โดยการงดบริโภคสื่ออื่นๆ หาก ประชาชน เห็นว่าสื่อมวลชนประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ก็อาจจะรวมใจ กันต่อต้านสื่อมวลชนนั้นๆ โดยการงดบริโภคสื่อมวลชนนั้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวของ ประชาชนนี้ จะส่งผลกระทบต่อยอดขายสื่อมวลชนหรืออัตราการรับชม รับฟังสื่อมวลชน และยังมีผลกระทบโยงโยไปถึงยอดโฆษณาในสื่ออื่นๆ ที่จะลดลงตามไปด้วย เพราะผู้โฆษณา จะพิจารณาลงโฆษณาเฉพาะในสื่อมวลชนที่ประชาชนให้ความสนใจและความเชื่อถือเท่านั้น

5.4 ควบคุมโดยกลุ่มพลังต่างๆ ในกรณีนี้จะเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มบุคคล ซึ่งอาจจะมีการรวมตัวกันประท้วงสื่อมวลชน เมื่อเห็นว่ากลุ่มของเขาได้รับผลกระทบอย่างไม่ เป็นธรรมจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชน

ผู้ควบคุมทั้ง 5 ประเภทที่กล่าวมานี้ จะมียุติในทุประเทศที่มีการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย แต่อิทธิพลของผู้ควบคุมในแต่ละประเภทจะมีระดับแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม หากสังคมใดรัฐให้อิสระแก่สื่อมวลชนมาก กลุ่มผู้ควบคุมที่จะมีอิทธิพลมาก ก็จะได้แก่ผู้ควบคุมประเภท ผู้บริโภค แต่หากสังคมนั้น รัฐยังไม่ให้เสรีภาพในการเสนอข่าวแก่สื่อมวลชนมากนัก แน่แน่นอนว่า บทบาทของรัฐ ย่อมจะมีอิทธิพลในการควบคุมสื่อมวลชนมากกว่าผู้ควบคุมประเภทอื่น

อย่างไรก็ดี แนวความคิดเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมสื่อมวลชนที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า แต่ละแนวความคิดที่มีรายละเอียดของการแบ่งประเภทแตกต่างกันไป ซึ่งบางมาตรการที่มีการจำแนกที่ละเอียดมากเกินไป บางมาตรการก็มีลักษณะที่ซ้ำซ้อนกันเอง ดังนั้น สุรพงษ์ โสชนะเสถียร (2533: 249-285) จึงได้แบ่งมาตรการควบคุมสื่อมวลชนขึ้นใหม่เป็น 4 มาตรการด้วยกัน คือ

1. มาตรการควบคุมตนเอง (Self-Control)

มาตรการนี้เป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากสำนึก และความตระหนักของบุคคลในวงการสื่อมวลชนเองถึงบทบาทที่เหมาะสมของสื่อมวลชนต่อสังคมโดยรวม ทั้งนี้ มาตรการควบคุมตนเองของสื่อมวลชน จะประกอบด้วย

1.1 จรรยาบรรณของสื่อมวลชน เป็นจริยธรรมที่นักวารสารศาสตร์ หรือนักการสื่อสารพึงปฏิบัติในฐานะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านนี้ ซึ่งในวงการวารสารศาสตร์และสื่อมวลชนในประเทศไทยมีการให้สัตยาบันเกี่ยวกับจรรยาบรรณด้วย อาทิ จรรยาบรรณของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย จรรยาบรรณของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เป็นต้น

1.2 สภาวิชาชีพทางด้านวารสารศาสตร์ ถือเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ใช้ควบคู่นักหนังสือพิมพ์ด้วยกันเอง โดยเป็นมาตรการที่ริเริ่มจากคนในวงการสื่อมวลชนเอง เพื่อใช้ควบคุมการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนด้วยกันเอง เช่น สภาการหนังสือพิมพ์ในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ส่วนในประเทศไทย ยังไม่มีสภาวิชาชีพทางด้านนี้

2. มาตรการควบคุมโดยสาธารณะ (Public Control)

การควบคุมโดยสาธารณะ เป็นการควบคุมที่เกิดจากสาธารณชนที่อยู่ภายนอกวงการสื่อมวลชน โดยมีปฏิกิริยาตอบสนองการทำงานของสื่อมวลชน ซึ่งสาธารณชนเหล่านั้นเป็นผู้ติดตามสื่อมวลชน การควบคุมโดยสาธารณะในฐานะผู้รับสารนั้น เป็นภาพสะท้อนกลไกตามระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อว่า มหาชนหรือเสียงส่วนใหญ่เป็นกระบวนการควบคุมสื่อมวลชนที่สำคัญ เพื่อมิให้สื่อมวลชนดำเนินการโดยปราศจากขอบเขตแห่งความรับผิดชอบ

มาตรการควบคุมโดยสาธารณะ อาจจำแนกได้ 5 แบบตามลักษณะของผู้รับสาร คือ

2.1 การควบคุมโดยปัจเจกชน คือ การที่ปัจเจกชนมีปฏิกิริยาต่อสื่อมวลชนนั้นๆ โดยการย้อนกลับสารไปยังสื่อมวลชน เช่น การแสดงความคิดเห็นและเจตนาารมณ์ด้วยการเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์ไปยังบรรณาธิการ หรือรายการวิทยุ หรือรายการโทรทัศน์ที่กำลังติดตามอยู่นั้น

2.2 การบริโภครายการประชาชน ในฐานะผู้บริโภคที่เปิดรับสารจากสื่อมวลชน คือ การที่ผู้รับสารได้รวมตัวกันโดยมิได้นัดหมาย ในการงดซื้อหรืองดเปิดรับสื่อมวลชนนั้นๆ (Boycotts) เนื่องจากความไม่พอใจในการรายงานข่าวสารของสื่อมวลชน หรือความเอือมระอาเบื้อหน่าย (Harassment) ต่อสื่อมวลชน

2.3 การควบคุมจากกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มบีบคั้น ทั้งนี้เพราะเหตุว่าการรายงานข่าวสารสนเทษ หรือ รายการต่างๆก่อให้เกิดความรู้สึกต่อประชาชนโดยทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันของประชาชน ซึ่งพร้อมใจโดยนัดหมายกันในการแสดงปฏิกิริยาตอบโต้สื่อมวลชน เช่น การประท้วงของสมาคมสตรี เมื่อหนังสือพิมพ์รายงานข่าวที่ชี้ชวนให้เห็นว่า สตรีเป็นเพียงวัตถุทางเพศ เป็นต้น

2.4 การควบคุมจากมติมหาชน แม้ว่าการควบคุมสื่อมวลชนโดยมติมหาชนนั้นมิได้หมายถึงการลงประชามติ (Publicized) ที่เป็นทางการ แต่กระนั้นมหาชนอาจแสดงมติได้อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การแจ้งความจํานงลงโฆษณาของบริษัทธุรกิจ และอัตราค่าใช้จํายทางโฆษณาของบริษัทธุรกิจ สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมของประชาชนต่อสื่อมวลชนนั้นได้ (สื่อมวลชนที่ได้รับความนิยมก็จะมีโฆษณาลงมาก) สื่อมวลชนใดที่มียอดการโฆษณาต่ำ ย่อมแสดงให้เห็นถึงการไม่สนับสนุนของมหาชน อันอาจส่งผลต่อกิจการการดำเนินงานของสื่อมวลชนนั้น

2.5 ระบบการแข่งขันทางธุรกิจ โดยเฉพาะการแข่งขันระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเอง เพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากผู้รับสารก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการที่สื่อมวลชนต้องปรับปรุง และแก้ไขการทำงานของตนเองอยู่เสมอ เพื่อรักษาและเพิ่มพูนจำนวนผู้รับสารของตน

3. มาตรการควบคุมทางกฎหมาย

หมายถึง การควบคุมสื่อมวลชนตามประมวลกฎหมาย ซึ่งศาลสถิตยุติธรรมจะเป็นผู้ที่พิจารณาตัดสินวินิจฉัยโดยคำนึงถึงความถูกต้อง และผลประโยชน์ของผู้มีส่วนร่วมในทางการสื่อสารทุกระดับ ดังได้แก่

- 1) ปังเจกชน เช่น การให้ความคุ้มครองในเรื่องความเป็นส่วนตัว หรือการหมิ่นประมาท เป็นต้น
- 2) นักเขียน เช่น การคุ้มครองลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรทางยา
- 3) บริษัทห้างร้าน เช่น การป้องกันการโฆษณาเกินจริงและการป้องกันการผูกขาดการโฆษณาในสื่อมวลชน
- 4) กระบวนการสื่อสาร เช่น การรักษาความลับของข่าว การป้องกันการผูกขาดของสื่อมวลชน การออกใบอนุญาต และการป้องกันการจัดทำรายการที่ปราศจากความรับผิดชอบ
- 5) สังคม เช่น การป้องกันมิให้สื่อมวลชนเสนอความลามก หยาดคาย การโฆษณาที่หลอกลวง และการขึ้นนำกระบวนการยุติธรรม (Free Press/ Fair Trial) ฯลฯ
- 6) รัฐ เช่น การป้องกันมิให้สื่อมวลชนแสดงออกถึงการยุยงปลุกปั่นต่อความมั่นคงของชาติ ฯลฯ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมีจำนวนมาก ดังเช่น

- กฎหมายรัฐธรรมนูญ
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- ประมวลกฎหมายอาญา

- พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484
- พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 และ พ.ศ. 2502

๑๓๑

4. มาตรการการควบคุมทางการเมือง

เป็นมาตรการทางด้านการเมืองการบริหาร กล่าวคือ หากมาตรการทางกฎหมายอาศัยหลักประมวลกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมที่มาจากศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้พิพากษาชี้ขาดแล้ว มาตรการทางการเมืองปกครองจะอาศัยคณะบุคคลหรือหน่วยราชการ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานเป็นผู้ชี้ขาด หรือเปรียบเทียบในกรณีที่มีคดีหรือข้อบกพร่องที่เกี่ยวกับสื่อมวลชน โดยมีกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการรองรับการใช้อำนาจนั้น

การควบคุมสื่อมวลชนด้วยมาตรการทางการเมืองปกครองนี้ จะมีความเข้มงวดมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองและอำนาจของผู้ปกครองในขณะนั้น โดยสรุป มาตรการทางการเมืองปกครองเน้นอันตรกิริยาระหว่างรัฐบาล (ระบบราชการ) กับสื่อมวลชน ที่มีภาระผูกพันกับประชาคม (ผู้รับสาร) การควบคุมสื่อมวลชนโดยมาตรการนี้ จึงแยกไม่ได้จากระบบการปกครองซึ่งกำหนดครุปลักษณ์ของรัฐบาล รวมทั้งอันตรกิริยาดังกล่าว (ดังตาราง)

การควบคุมสื่อมวลชนด้วยมาตรการทางการเมืองปกครอง

มาตรการทางการเมืองปกครอง	การควบคุมสื่อมวลชน		
	ผู้กำหนดว่าสิ่งที่สื่อควรทำ	ผู้กำหนดว่าสิ่งที่สื่อไม่ควรทำ	ผู้ผลักดันให้เกิดการวินิจฉัย
1. เสด็จการเบ็ดเสร็จ	รัฐ	รัฐ	รัฐ
2. อำนาจนิยม	สื่อ	รัฐ	รัฐ
3. ความรับผิดชอบทางสังคม	ผู้ชำนาญการ	ผู้ชำนาญการ	ผู้ชำนาญการ
4. เสรีนิยม	สื่อ	สื่อ	สื่อ

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ระบอบการปกครองแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ รัฐจะมีบทบาทและอิทธิพลสูงมากต่อการควบคุมสื่อมวลชน เพราะรัฐเป็นทั้งผู้กำหนดสิ่งที่ควรทำ และไม่ควรรทำให้กับสื่อมวลชน รวมทั้งเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการวินิจฉัยปัญหาทางด้านสื่อมวลชนอีกด้วย

ในระบอบการปกครองแบบอำนาจนิยมคล้ายคลึงกับระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จ แต่มีความเข้มงวดลดหย่อนลงมา เนื่องจากสื่อมวลชนพอจะมีเสรีภาพในการดำเนินกิจการของตน เว้นแต่รัฐจะออกข้อห้ามในบางกรณี สำหรับระบอบการปกครองแบบเสรีนิยม เป็นระบอบที่ปราศจากการควบคุมสื่อมวลชนโดยรัฐ เพราะสื่อมวลชนจะเป็นทั้งผู้ผลักดันให้เกิดการวินิจฉัยปัญหาในวงการของตน รวมทั้งกำหนดว่าสิ่งใดที่สื่อมวลชนควรทำหรือไม่ควรรทำ โดยเป็นการควบคุมดูแลสื่อมวลชนภายในด้วยตนเอง

ส่วนระบบความรับผิดชอบต่อสังคม จะอาศัยผู้ชำนาญการหรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมของสื่อทั้งในด้านควรรทำและไม่ควรรทำ โดยสื่อมวลชนจะเป็นผู้ผลักดันให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้วินิจฉัยปัญหา หากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น

สำหรับการควบคุมสื่อมวลชนด้วยมาตรการการปกครองในประเทศไทยนั้น จะเห็นได้ว่า รัฐยังคงเป็นผู้มีบทบาทค่อนข้างสูงในการเป็นผู้กำหนดบทบาทถึงสิ่งที่ต้องกระทำและต้องไม่กระทำของสื่อมวลชน กับทั้งเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการวินิจฉัยเมื่อมีปัญหาอีกด้วย หน่วยราชการของรัฐบาลมีหน้าที่ดูแลควบคุมสื่อมวลชนมีเป็นจำนวนมาก แต่ที่สำคัญมีบทบาทกว้างขวาง อาจแยกเป็น 3 หน่วยงาน คือ

- 1) กระทรวงมหาดไทย
- 2) คณะกรรมการบริการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว)
- 3) คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (คคป)

สำหรับในส่วนของหนังสือพิมพ์นั้น หน่วยงานของรัฐที่เข้ามามีบทบาทในการควบคุมดูแล ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย โดยมีบุคคลสำคัญ 2 กลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแล คือ เจ้าพนักงานการปกครอง และเจ้าพนักงานตำรวจ

จากแนวคิดต่างๆเกี่ยวกับการควบคุมสื่อมวลชน และมาตรการที่ใช้ในการควบคุมสื่อมวลชน ดังที่กล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการที่ใช้ในการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยว่า ในการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ของประเทศไทยนั้น มีการนำมาตรการใดมาใช้บ้าง และลักษณะในการเฝ้าระวังสื่อมวลชนของรัฐในประเทศไทยนั้นมีความสอดคล้องแนวคิดเรื่องการควบคุมสื่อมวลชนตามทฤษฎีใด

สำหรับการศึกษานี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาว่าภาครัฐ ภาควิชาชีพ และภาคประชาชน มีแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการในการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์อย่างไรบ้าง ซึ่งในการพิจารณาถึงการใช้มาตรการในการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์นี้ ผู้วิจัยได้นำเอาทฤษฎีเชิงบรรทัดฐาน ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมสื่อมวลชนมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาด้วย ทั้งนี้เนื่องจากทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานนั้น จะเป็นกรอบสำคัญในการอธิบายถึงบทบาทของกลุ่มคนในสังคมแต่ละฝ่าย ซึ่งได้แก่ ภาครัฐ ภาควิชาชีพและภาคประชาชนต่อการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นทฤษฎีที่เสนอความคิดในแง่ที่ว่า สื่อมวลชนควรจะหรือถูกคาดหวังว่า จะดำเนินงานอยู่ภายใต้เงื่อนไขอะไรในสังคม และด้วยค่านิยมอะไร และกลุ่มบุคคลต่างๆดังกล่าวจะมีบทบาทในการเฝ้าระวังสื่อมวลชนในลักษณะใด ทั้งนี้ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ได้แก่ ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีลักษณะสอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ไทยมากที่สุด นอกจากนี้ในการศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ของภาครัฐและภาควิชาชีพนั้น ผู้วิจัยได้นำเอาทฤษฎีอำนาจนิยมและทฤษฎีอิสรภาพนิยมเข้ามาใช้เป็นกรอบในการอธิบายถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์และการสร้างมาตรการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ของภาครัฐและภาควิชาชีพด้วย ซึ่งกรอบแนวคิดที่ได้จากทฤษฎีทั้ง 2 ทฤษฎี จะเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงภูมิหลังเกี่ยวกับแนวคิดในการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์และการสร้างมาตรการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ของทั้งสองภาคดังกล่าวว่ามีแรงผลักดันมาจากอะไรบ้าง ทั้งนี้ รายละเอียดของแต่ละทฤษฎีมีดังต่อไปนี้

ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของสื่อมวลชน

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory)

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม เกิดขึ้นมาในคริสต์ทศวรรษที่ 20 โดยพัฒนาแนวคิดมาจากทฤษฎีอิสรภาพนิยม ซึ่งความคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้เกิดขึ้นมาจากการตระหนักว่า “ตลาดเสรีแห่งความคิดเห็น” ไม่ได้ให้ประโยชน์ต่อสังคมอย่างที่คาดหวัง ประกอบกันในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นยุคที่สังคม เศรษฐกิจ มีการพัฒนาไปมาก โดยเฉพาะพัฒนาการทางการค้าและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ก้าวหน้ามากขึ้น ทำให้จำกัดโอกาสที่ปัจเจกบุคคลและกลุ่มต่างๆสามารถจะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือใช้สื่อได้น้อยลงไปทุกที ยิ่งกว่านั้นมาตรฐานการทำงานเพื่อบรรลุถึงความต้องการข่าวสารและช่วยยกระดับทางศีลธรรมให้กับสังคมของสื่อมวลชนก็ดูเหมือนจะลดต่ำลงด้วย แต่สื่อกลับไปช่วยเพิ่มอำนาจให้กับชนชั้นบางชนชั้น

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เสรีภาพ (Freedom) ของสื่อมวลชน ควรจะมีควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility) ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม สื่อมวลชนไม่สามารถที่จะคาดหวังว่าจะสามารถใช้เสรีภาพโดยไร้ขอบเขต โดยที่ปราศจากการยอมรับถึงความรับผิดชอบต่อสังคมได้ ดังที่ซีเบิร์ต, ปีเตอร์สัน และ ชแรม (Seibert, Peterson and Schramm, 1985) ได้กล่าวไว้ว่า “เสรีภาพย่อมควบคู่กันมากับภาระผูกพัน (Obligation) และหนังสือพิมพ์ซึ่งยินดีกับสิทธิพิเศษในตำแหน่งภายใต้รัฐธรรมนูญนั้น ย่อมมีภาระผูกพันที่จะทำหน้าที่สำคัญบางประการของหนังสือพิมพ์ต่อสังคม เพื่อจะทำให้หนังสือพิมพ์ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง และทำให้ความรับผิดชอบต่อสังคมดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญของนโยบายในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์เอง ในระบบเสรีนิยมนั้นจะพยายามสนองต่อความต้องการของสังคม เพื่อที่จะทำให้หนังสือพิมพ์ยอมรับว่าเป็นความรับผิดชอบต่อเขา แต่ถ้าหากหนังสือพิมพ์ไม่ยอมรับการผูกพัน ก็จะมีองค์กรมาดูแลให้เป็นที่ประจักษ์ว่าภาระสำคัญของหนังสือพิมพ์ที่จะสามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี”

โรนัลด์ ที ฟาร์ราร์ (Ronald T. Farrar, 1983: 11) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมว่าเป็นเหมือนกับการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมดูแลผู้ที่มีอำนาจควบคุมสื่อมวลชน

ในการที่จะทำให้เกิดความมั่นใจว่า สื่อมวลชนจะสามารถทำหน้าที่ต่อไปนี้ได้อย่างเต็มที่ คือ

1. รายงานเหตุการณ์ด้วยความยุติธรรมและถูกต้อง
2. สื่อมวลชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามทฤษฎีนี้ จะเน้นที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง ซึ่งภาระหน้าที่เหล่านั้น คือ

1. การจะต้องถือเป็นภาระหน้าที่หลักที่จะให้บริการแก่ระบบการเมือง โดยการให้ข่าวสาร ให้มีการอภิปรายโต้เถียงในเรื่องของส่วนรวมหรือกิจการสาธารณะ
2. ควรจะต้องส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย และให้ความสว่างทางปัญญา (Enlightening) แก่สาธารณชน เพื่อจะให้เกิดความสามารถในการปกครองตนเอง
3. ควรจะต้องพิทักษ์รักษาสีทริชของบุคคลโดยคอยเฝ้าดูรัฐบาล (Watchdog Against Government)
4. ควรจะต้องให้บริการแก่ระบบเศรษฐกิจ โดยเน้นส่งเสริมผลประโยชน์ของผู้ซื้อ ผู้ขายสินค้าและบริการด้วยการสื่อสารโฆษณา แต่รายได้จากการนี้จะต้องไม่บั่นทอนอิสรภาพของสื่อมวลชน
5. ควรจะต้องให้ความบันเทิงแก่สาธารณชน แต่มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นความบันเทิงที่ดี มีคุณภาพ
6. ควรจะต้องหลีกเลี่ยงไม่เสนอเนื้อหาเรื่องราวอันก่อให้เกิดอาชญากรรม ความรุนแรง ความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือการก้าวร้าวต่อชนกลุ่มน้อย
7. สื่อมวลชนควรจะต้องเป็นพหุนิยม คือ สะท้อนความคิดเห็นที่แตกต่างกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ใช้สิทธิโต้ตอบ

สำหรับมาตรการที่จะทำให้อสื่อมวลชนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่นี้ คณะกรรมการเสรีภาพของสื่อมวลชน (Commission on Freedom of the Press) ได้เสนอแนวทางและแหล่งรับผิดชอบไว้ 3 ประการ คือ

1) สื่อมวลชนจะต้องมีสปิริตแห่งวิชาชีพในทำนองเดียวกันกับวิชาชีพทั้งหลาย เช่น กฎหมาย แพทย์ เป็นต้น และจะต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์กันเอง ปรับปรุงการทำงานของตนเพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2) สาธารณชนจะต้องตื่นตัวรับรู้ในอำนาจมหาศาลของสื่อมวลชน มีความรับผิดชอบในสิทธิของตนที่จะแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์สื่อมวลชน และอาจรวมตัวกันเป็นองค์กรหรือสถาบันที่เข้ามาช่วยปรับปรุงพัฒนาวิชาชีพสื่อมวลชน และควบคุมให้สื่อมวลชนทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสังคม

3) รัฐบาลจะต้องช่วยพัฒนาสื่อมวลชนเสรี ให้เป็นระบบสื่อสารที่ประชาชนพลเมืองต้องการ โดยการช่วยเหลือ สนับสนุนอุตสาหกรรมสื่อมวลชนอย่างถูกต้อง และจะต้องมีความรับผิดชอบที่จะเอื้ออำนวยเสรีภาพแก่สื่อมวลชน

ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้ อาจจะเรียกได้ว่า เป็นการเรียกร้องให้บุคคล 3 กลุ่ม มีความรับผิดชอบร่วมกันในการควบคุมดูแล และพัฒนาวิชาชีพสื่อมวลชน บุคคลเหล่านี้ก็คือ 1) สื่อมวลชน 2) ประชาชน 3) รัฐบาล

ในส่วนของการควบคุมสื่อมวลชน ทฤษฎีนี้เสนอว่า การปฏิบัติงานของสื่อมวลชนควรอยู่ภายใต้ระบบการควบคุมกันเอง ภายใต้กรอบของกฎหมาย และกรอบของสถาบันที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้น ส่วนสังคมและสาธารณชนควรมีสติทัศนคติหวังให้สื่อมวลชนปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางวิชาชีพมากที่สุดและมีสิทธิเข้าแทรกแซงเพื่อให้ได้มาซึ่งมาตรฐานดังกล่าว เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม

จากทฤษฎีนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบในการศึกษาถึง บทบาทของบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม อันได้แก่ ภาครัฐ ภาควิชาชีพ และภาคประชาชน ว่ามีลักษณะของการดำเนินบทบาทในการเฝ้าดูหนังสือพิมพ์อย่างไรบ้าง และในการใช้มาตรการต่างๆในการเฝ้าระวังหนังสือพิมพ์นั้น มีความสอดคล้องกับลักษณะของการเฝ้าดูสื่อมวลชน ตามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ อย่างไร

ทฤษฎีอำนาจนิยม (Authoritarian Theory)

ทฤษฎีนี้พัฒนาขึ้นจากปรัชญาของระบบอำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์ รัฐบาลของกษัตริย์ หรือทั้งของกษัตริย์และรัฐบาล โดยแนวความคิดของลัทธิอำนาจนิยมมองเห็นว่าสื่อมวลชนควรจะเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนและส่งเสริมนโยบายของรัฐบาลที่กำลังทรงอำนาจ และทำหน้าที่รับใช้รัฐ และมองเห็นว่าการควบคุมสื่อมวลชนเป็นสิ่งจำเป็น เพราะหากปล่อยให้สื่อมวลชนมีการเสนอข่าวสารได้อย่างเสรีโดยปราศจากการควบคุมจากรัฐแล้ว ข่าวสารและความคิดเห็นจากสื่อมวลชนอาจจะเข้ามาล่วงล้ำคุกคามต่อผลประโยชน์ส่วนรวมของรัฐ หรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ

สำหรับการควบคุมสื่อมวลชนในระบบนี้กระทำโดยวิธีการออกทัมปทานของรัฐ การออกใบอนุญาต การฟ้องร้องในศาลสถิตยุติธรรม การใช้วิธีการเซ็นเซอร์เนื้อหา ก่อนมีการเผยแพร่ การซื้อตัวนักหนังสือพิมพ์ และการเก็บภาษีสิ่งพิมพ์

สำหรับสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยในยุคแรกๆ นั้น มักมีลักษณะแบบอำนาจนิยม เนื่องจากหนังสือพิมพ์จะอยู่ในความควบคุมดูแลของชนชั้นปกครองอย่างใกล้ชิด องค์กรที่ดีถึงแม้ในยุคปัจจุบันประเทศไทยจะปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีทฤษฎีสื่อมวลชนอิสรภาพนิยมเป็นกรอบในการประพฤติปฏิบัติตน แต่ในทางปฏิบัติจริงๆ แล้วพบว่า ยังมีลักษณะของอำนาจนิยมอยู่ เนื่องจากผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศมักจะสร้างกลไกขึ้นมาควบคุมหนังสือพิมพ์ โดยมีข้ออ้างว่าจำเป็นต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เอาไว้เพื่อความมั่นคงและผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ หรือเสถียรภาพของคณาส่วนน้อย เพื่อรักษาเสรีภาพของคนส่วนใหญ่ไว้

ทฤษฎีอิสรภาพนิยม (Libertarian Theory)

ทฤษฎีสื่อมวลชนระบบนี้ มาจากแนวคิดของจอห์น มิลตัน (John Milton) จอห์น ล็อก (John Lock) และ จอห์น สจิวต มิลล์ (John Stuart Mill) ซึ่งมีความเชื่อมั่นว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลและสามารถรู้ได้ด้วยตนเองว่าอะไรผิดอะไรถูก อะไรดี อะไรชั่ว ดังนั้นจึงไม่ควร

มีอะไรมาคิดกันมิให้มนุษย์ได้รับรู้รับทราบความคิดอ่านและความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ทำให้เกิดลักษณะของ “ตลาดเสรีของความคิดเห็น” (the open market place of ideas) และกระบวนการพิสูจน์ตนเองของสิ่งจะ" (self - righting process) ในวงการวิชาชีพสื่อมวลชน

ทฤษฎีนี้มีความเห็นว่า สื่อหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นใด มีหน้าที่แสวงหาสิ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาบ้านเมืองทั้งทางด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และเพื่อควบคุมรัฐบาลโดยสื่อมวลชนจะต้องมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการแสวงหาข่าวสารและแสดงความคิดเห็น รัฐบาลจะต้องไม่เข้าไปก้าวก่ายการตีพิมพ์ หรือการดำเนินกิจการของสื่อมวลชน

การควบคุมสื่อมวลชนตามทฤษฎีนี้ กระทำโดยกระบวนการพิสูจน์ตนเองของสิ่งจะในตลาดเสรีของความคิดเห็น และกระบวนการทางศาลยุติธรรม

สำหรับประเทศไทย ถ้ามองในแง่ทฤษฎีอย่างกว้างๆ ก็จะเห็นชัดว่า เรายอมรับหลักการเสรีนิยมสำหรับระบอบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และการสื่อสารมวลชน เพราะมีรัฐธรรมนูญแทบทุกฉบับ บัญญัติไว้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย รับรองสิทธิทางการเมือง เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การศึกษา การชุมนุม การสื่อสาร การเดินทาง รวมทั้งเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์และการโฆษณา แต่ถ้ามองในทางปฏิบัติจริงแล้ว ก็จะพบว่า ประเทศไทยยังไม่สามารถยอมรับหลักการดังกล่าวได้ทั้งหมด สาเหตุเพราะระบอบการเมือง การปกครองที่ยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ และยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับที่มีลักษณะเป็นอำนาจนิยม เช่น พระราชบัญญัติการพิมพ์พุทธศักราช 2484 เป็นต้น (สมควร กวียะ, 2536: 127-128)

สำหรับในส่วนของทฤษฎีอำนาจนิยมและทฤษฎีอิสรภาพนิยมนี้ ผู้วิจัยจะใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ถึงแนวคิดของกลุ่มบุคคลในภาครัฐ และภาควิชาชีพ เกี่ยวกับการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ และการสร้างมาตรการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ เพื่อจะดูว่ากลุ่มบุคคลทั้ง 2 กลุ่มนี้ได้รับเอาอิทธิพลจากทฤษฎีดังกล่าวมาเพื่อกำหนดบทบาทของตนเองในการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์บ้างหรือไม่

นอกจากนี้ ในการพิจารณาถึงลักษณะการใช้มาตรการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ของภาครัฐ ภาควิชาชีพ และภาคประชาชน นั้น ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดเรื่องการควบคุมทางสังคมและบรรทัดฐานทางสังคม มาเป็นกรอบเพื่อศึกษาถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ และระเบียบข้อปฏิบัติต่างๆ ที่แต่ละฝ่ายใช้เป็นมาตรการในการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ด้วยว่า ในแต่ละมาตรการนั้นถูกสร้างขึ้นภายใต้บรรทัดฐานของสังคม (Social Norms) ที่ได้วางเอาไว้หรือตกลงร่วมกันไว้ในสังคมหรือไม่

แนวคิดเรื่องการควบคุมทางสังคม (Social Control) และบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms)

การควบคุมทางสังคม หมายถึง วิธีการของสังคมในอันที่จะควบคุมความประพฤติของสมาชิกทุกคนในสังคมให้อยู่ในความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อความมั่นคงดำรงอยู่ในสังคม เพราะว่าการที่สังคมจะดำรงอยู่ได้ก็โดยที่สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของสังคม (กัญญา พรปรีชา, 2536: 16)

บรรทัดฐานทางสังคม หมายถึง แนวทางในการสร้างกรอบ ค่านิยม และรสนิยมร่วมกันระหว่างสมาชิกในสังคมเดียวกัน อันเนื่องมาจากสังคมประกอบด้วยคนจำนวนมาก หลากหลาย จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดบรรทัดฐานไว้เป็นแนวทางกว้างๆ เพื่อให้บุคคลรู้ว่าควรจะมีพฤติกรรมอย่างไรในสภาวะการณ์ต่างๆ ซึ่งหากเกิดการเบี่ยงเบนที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม จะต้องมีเกณฑ์ที่สมาชิกคนอื่นๆ หรือผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องจะได้ใช้ในการควบคุมได้กลับคืนสู่สภาพปกติที่ควรจะเป็น

รศ.สุพัตรา สุภาพ (2529) ได้อธิบายเรื่องของบรรทัดฐานทางสังคมไว้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในสังคมมนุษย์ เพราะเป็นกฎข้อบังคับ หรือเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้เป็นมาตรฐานในการควบคุมความประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ นอกจากนั้นยังเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือความนึกคิดส่วนบุคคลให้ปฏิบัติไปตามครรลองที่พึงประสงค์ของสังคมส่วนใหญ่ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุข เนื่องมาจากที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นับเป็น “การควบคุมทางสังคม” (Social Control) ที่ช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างมีระบบ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2523) ได้ให้ความหมายของการควบคุมทางสังคม (Social Control) ว่าหมายถึง มรรควิธีหรือกระบวนการที่มุ่งทำให้กลุ่มชนหรือสังคมได้มาซึ่งการยอมรับปฏิบัติหน้าที่ตามความคาดหมายในสถานภาพของสมาชิกในสังคมนั้น นอกจากนี้ การควบคุมทางสังคม ยังหมายถึง เทคนิค และกลยุทธ์ในการวางระเบียบพฤติกรรมของมนุษย์ ในทุกสังคมด้วย การควบคุมทางสังคมแบบนี้ใช้กับผู้ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม เช่น ด้วยการลงโทษ ตักเตือนว่ากล่าว เป็นต้น

เอ็ดเวิร์ด เอ. รอส (Edward A. Ross, 1866-1951) ได้กล่าวถึงการควบคุมทางสังคมว่า หมายถึง กลไกต่างๆในสังคมที่มีอำนาจครอบงำเหนือปัจเจกบุคคล ที่ทำให้คนในสังคมเกิดความคล้อยตามกันในบรรทัดฐาน ตลอดจนค่านิยมของสังคม ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมทางสังคมมีอยู่ 2 ประเภท คือ กฎเกณฑ์ทางสังคมและจริยธรรม กับการควบคุมโดยอำนาจทางการเมือง เพื่อประโยชน์ทางการปกครอง

เบอร์แทรนด์ (Bertrand, 1967) ได้วิเคราะห์สนับสนุนการควบคุมทางสังคมว่าเป็นกรรมวิธีหรือกระบวนการที่ประกอบด้วย

- 1) กรรมวิธีที่ใช้ป้องกันพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การเบี่ยงเบน
- 2) กลไกที่จะจัดการความตึงเครียดหลังจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้เกิดขึ้น
- 3) กลไกการตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงสาเหตุของพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน
- 4) กลไกการควบคุมพฤติกรรมรวมกลุ่มให้เป็นไปในทิศทาง ที่พึงประสงค์ตามบรรทัดฐานกลุ่ม

ดร. สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ได้ให้ความหมายของการควบคุมทางสังคมไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลในสังคมประพฤติปฏิบัติตามที่สังคมได้คาดหวังไว้ หรือการควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม ส่วนระบบที่ใช้ควบคุมทางสังคมก็อาจผ่านช่องทางต่อไปนี้ คือ

1. การควบคุมทางกระบวนการอบรมเลี้ยงดู เช่น สถาบันครอบครัว โดยพ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูลูกๆ เป็นต้น
2. การควบคุมด้วยการบีบบังคับทางสังคม (Social Pressure or Sanction) เช่น การควบคุมโดยการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และกฎหมาย เป็นต้น
3. การควบคุมโดยการให้รางวัล (Trangible Reward) เช่น การให้รางวัลนำจับ ผู้ละเมิดกฎหมายบ้านเมือง เป็นต้น
4. การควบคุมโดยการลงโทษ (Punishment) ได้แก่ การเสียค่าปรับ การทดแทนค่าเสียหาย การเขียนตี การกักขัง การจำคุก เป็นต้น
5. การใช้สัญลักษณ์ทางบวก (Positive Symbol) ได้แก่ การกล่าวคำชมเชย ยกย่องสรรเสริญในการกระทำซึ่งสังคมยอมรับ เป็นต้น
6. การใช้สัญลักษณ์ทางลบ (Negative Symbol) ได้แก่ การกล่าวคำเยาะเย้ย ถากถางข่มขู่ หรือดูถูกการกระทำซึ่งขัดต่อระเบียบแบบแผนทางสังคม

แนวคิดเรื่องการควบคุมทางสังคม ที่ได้กล่าวถึงมาทั้งหมดนี้ จะนำมาใช้ศึกษาถึงการสร้างมาตรการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ของภาครัฐ ภาควิชาชีพ และภาคประชาชน และรวมไปถึงการศึกษาถึงลักษณะการตอบโต้การเสนอข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ในกรณีที่ข่าวจากหนังสือพิมพ์ไปกระทบต่อบุคคล หรือละเมิดต่อจรรยาบรรณ หรือกฎหมาย เพื่อดูว่าในการสร้างมาตรการในการเฝ้าระวังและการตอบโต้สื่อหนังสือพิมพ์ในแต่ละครั้งนั้น แต่ละกลุ่มได้ยึดหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคมหรือไม่ หรือใช้เกณฑ์ที่แตกต่างไปจากบรรทัดฐานที่กำหนดไว้อย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับ "ลักษณะอำนาจนิยม"

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึง "แนวคิดเชิงอำนาจ" ของกลุ่มบุคคลต่างๆในภาครัฐ ภาควิชาชีพ และภาคประชาชนด้วย ดังนั้นจึงได้มีการนำกรอบความคิดในเรื่องเกี่ยวกับ "ลักษณะอำนาจนิยม" มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับ "แนวคิดเชิงอำนาจ" ด้วยเพื่อที่จะวิเคราะห์ดูว่า กลุ่มบุคคลต่างๆเหล่านั้น มีแนวคิดเชิงอำนาจแตกต่างกันอย่างไร แต่ละกลุ่มคนมีลักษณะของอำนาจนิยมมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำเอา

ผลการวิจัยในส่วนดังกล่าวมาเป็นกรอบที่จะวิเคราะห์ไปสู่ "เหตุ" ที่ทำให้บุคคลเหล่านั้นมีแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ในลักษณะที่ปรากฏ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเชื่อเบื้องต้นว่า ผู้ที่มีลักษณะเอนเอียงไปในทางอำนาจนิยม ก็จะมีบุคลิกภาพที่โน้มเอียงไปในทางอำนาจนิยมด้วย ซึ่งบุคลิกภาพดังกล่าวนี้ ก็จะส่งผลไปสู่แบบแผนของพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ ของบุคคลผู้นั้นเอนเอียงไปทางอำนาจนิยมด้วย ซึ่งการคาดคะเนของผู้วิจัยในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นผลมาจากการค้นคว้าทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ ที่มีผู้ทำการวิจัยและกล่าวเอาไว้ ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไปนี้

สำหรับในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องลักษณะอำนาจนิยมนี้ จูเลียส กูลด์ และ วิลเลียม แอล โคลบ์ (Julius Gould and William L Kolb, 1964: 42) กล่าวว่า อาจพิจารณาได้ 3 ระดับ คือ

- ในระดับทางจิตวิทยา บุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมจะเป็นผู้ที่ขมอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ที่ได้รับการจัดลำดับชั้นที่เหนือกว่า มีลักษณะประจบประแจงต่อผู้ที่แข็งแรงกว่า และครอบงำในลักษณะที่ขกคนข่มขานหรือรังเกียจดูหมิ่นต่อผู้ที่ตกอยู่ใต้อำนาจตนหรือผู้ที่ต่ำกว่า

- ในระดับพฤติกรรมทางการบริหาร บุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมจะมีความเชื่อมั่นในผลดีของความเคร่งครัดในระเบียบแบบแผน (Apodictic Orders) และการขู่ว่าจะลงโทษ (Threat of Punishment)

- ในระดับอุดมการณ์ จะยกย่องนับถือผู้นิยมใช้อำนาจ

ลักษณะทั้งสามดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์อย่างสอดคล้องกัน กล่าวคือ บุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยม มีความโน้มเอียงที่จะใช้การบริหารแบบอำนาจนิยม และแสดงออกถึงอุดมการณ์แห่งการนิยมอำนาจ

อีริค ฟรอมม์ (Erich Fromm, 1941: 163) ได้อธิบายลักษณะอำนาจนิยมของบุคคลไว้ว่า ลักษณะอำนาจนิยมเกิดจากการที่คนเราพบว่าตนเองอยู่อย่างโดดเดี่ยว ช่วยเหลือตนเองไม่ได้

จึงจำเป็นต้องพึ่งพาคนอื่น หรือสิ่งอื่นที่เข้มแข็งมั่นคง และเพื่อทดแทนสภาพดังกล่าวจึงยอม
สละความเป็นอิสระ ความรู้สึกดังกล่าวเป็นรากฐานของบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม

ที่ ดับบลิว อดอร์โน และผู้ร่วมงาน (T. W. Adorno et al., 1950 อ้างถึงใน เรื่องรัตน
ปัญญาขง, 2526: 10-11) ได้เขียนหนังสือเรื่อง "บุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม" (The Authoritarian
Personality) ซึ่งได้แยกลักษณะการแห่งบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม หรือผู้ที่มีจิตใจแบบอำนาจ
นิยมออกเป็นพวกๆ ดังนี้ คือ

- 1.ต่อต้านพวกยิว (Anti-Semitic) หมายถึง ถูกเกลียดชังผู้อื่นซึ่งไม่เหมือนตนและ
แสดงการต่อต้าน เช่น เยอรมนี สมัยฮิตเลอร์ถูกพวกยิว
2. ถือว่าชาติของตนดีกว่าชาติอื่น (Kthnocentrism) หมายถึง มักจะเอาชาติของตนเป็น
มาตรฐานในการเปรียบเทียบกับชาติอื่นว่าเป็นชาติที่มีอารยธรรมสูง
3. มีลักษณะอนุรักษ์นิยมทางการเมืองและเศรษฐกิจ (Political and Economic
Conservatism) หมายถึง มีการรักษาลัทธิทางการเมืองและเศรษฐกิจของตนไว้ ไม่ยอม
เปลี่ยนแปลง แม้จะมีระบบการเมืองและเศรษฐกิจที่เจริญกว่าหลังใหญ่เข้ามาก็ไม่ยอมรับ
โดยง่าย คงสวามแบบเดิมของตนไว้
4. ถือว่าบิดามารดาและตัวเองสมบูรณ์แบบเกินไปกว่าที่เป็นจริง (Idealization of
parents and Self)
5. ไม่พิจารณาข้อบกพร่องของตนเอง (Anti-Intracception or Avoidance of
Introspection) หมายถึง หลีกเลี่ยงที่จะพิจารณาตนเอง คอยแต่จ้องจับผิดผู้อื่น
6. ยึดถือเกี่ยวกับบทบาททางเพศอย่างเหนียวแน่น (Rigid Conception of Sex-Roles)
หมายถึง มีความเชื่อที่มีความแตกต่างระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย ไม่ยอมรับว่าสองเพศมีสิทธิ
เท่าเทียมกัน
7. มีจิตใจดงต่อสถานภาพของตนเอง (Concern for Status) คือถือว่า สถานภาพทาง
สังคมเป็นการวัดค่าของตนและมองตำแหน่งหน้าที่ของตนในลักษณะที่ไม่ยอมให้สูญเสียไป
8. มีความรู้สึกนึกคิดแบบที่ยึดถืออะไรยึดถืออย่างเคร่งครัดไม่ยอมผ่อนปรนและ
ยอมอดกลั้นให้กับความคลุมเครือ (Cognitive Style Characterized by Rigidity and Intolerance
of Ambiguity) หมายถึง มีความคิดไม่แตกฉานในเรื่องที่ตนรู้ แต่มีความเชื่อมั่นว่าความคิดของ

ตนเองถูกต้อง และมักมีความคิดที่เป็นลักษณะไปในทางใดทางหนึ่งจนสุดขั้ว เช่น คำหรือความคิดหรือซ้ำ (Dichotomous Thinking)

ทั้งนี้ จากแนวคิดของ ออดอร์โน ดังกล่าว ชัยอนันต์ สมุททวาณิช (2518: 28) ได้ย่อสรุปสาระสำคัญไว้ได้ 4 ประการ คือ

1. ขอมรับอะไรง่าย ๆ ขอมตามสังคมอยู่เสมอโดยไม่มีความคิดเห็นโต้แย้งต่อคำนิยมของสังคม ทั้งนี้เพราะบุคคลประเภทนี้ต้องการการยอมรับจากสังคม ต้องการความมั่นคงและไม่สามารถจะพบกับการที่ตนเองเกิดไปมีความคิดเห็นที่ผิดแผกไปจากคนหมู่มากได้ ในทำนองเดียวกัน ถ้าใครมีความเห็นไม่ตรงกับตน ก็ทนเขาไม่ได้เช่นกัน

2. มองโลกว่าเต็มไปด้วยความหลอกลวง ไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย ไม่น่าอยู่ ไม่มีอะไรแน่นอน เมื่อมีความรู้สึกเช่นนี้อยู่แล้วก็มักจะเกิดความบั่นป่วนใจ ต้องหันหน้าเข้าพึ่งเข้าพึ่งบุคคลหรือสิ่งของเอาไว้ คอยยึดมั่นอย่างงมงาย บุคคลประเภทนี้จึงชอบเผด็จการ ชอบการใช้อำนาจเด็ดขาด และมีทัศนคติที่ว่า สิ่งในโลกเราหรือชาติต้องการมากที่สุด คือ การมีผู้นำที่เข้มแข็ง

3. เป็นคนที่เคร่งครัดจนเกินไป ไม่รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ไม่ค่อยยอมปรับตัว ไม่ค่อยมีจินตนาการ จะเรียกว่าเป็นพวกอนุรักษนิยมก็ได้ ไม่ค่อยมีปฏิริยาเท่าไร เป็นพวกทงไม่รู้อ่อนและนิยมคติที่ว่า "พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง"

4. เป็นผู้ที่มีนิยมชาติจนเกินไป จนใจแคบต่อเพื่อนร่วมโลกคนอื่น ๆ ที่มีเชื้อชาติภาษาต่างไปจากตน คนที่มีเชื้อชาติคนละอย่างกับตน หรือมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากตน มักจะถูกมองเป็นคนแปลกประหลาด น่ากลัว น่าอันตราย และชอบประทุษร้ายให้คนอื่นว่า เป็นโน่นเป็นนี่ เช่น "ไอ้คนชาตินี้มันขี้เกียจ" หรือ "ไอ้พวกนั้นมันหัวรุนแรง" เป็นต้น

นอกจากนี้ เฟรด ไอ กรีนสไตน์ (Fred I. Greenstein) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม ซึ่ง วิสุทธ์ โพธิ์แห่น (2524: 161-162) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. การครอบงำหรือการใช้อำนาจบาตรใหญ่ต่อผู้ที่อยู่ในฐานะต่ำกว่า
2. การศิโรราบกราบกรานอย่างสิ้นเชิงต่อผู้ที่อยู่ในฐานะสูงกว่า (ผู้มีอำนาจ)

3. เห็นอำนาจเป็นใหญ่หรือบูชาอำนาจ
4. คิดพันยึดมั่นอยู่แต่ความคิดเก่าๆ ล้าสมัย มีลักษณะเป็นผู้ยึดมั่นในลัทธิ
5. เชื่อถืออย่างมงายโดยไม่พยายามหาทางพิสูจน์ตามหลักวิทยาศาสตร์และตามหลักเหตุผลในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ
6. ชอบทำตนเป็นพวกอวดโอ้อำนาจ และชอบข่มเหงรังแก
7. มองคนในแง่ร้าย และมักจะประชดประชัน ถูกดูแคลนเหยียดหยันผู้อื่นและความสามารถของผู้อื่นโดยไม่คิดในแง่ดีของเขาบ้าง
8. มีจิตใจหยาบกระด้าง ไม่มีสุนทรียภาพ ไม่ยอมรับในความรู้สึกอันละเอียดอ่อนของจิตใจ และไม่มีความคิดฝันในเรื่องสุนทรียใดๆ ได้
9. มีความรู้สึกอ่อนแอในตัวเองแต่พยายามปิดบังโดยสร้างความแข็งแกร่งขึ้นมาแทน
10. ไม่อาจทนการวิพากษ์วิจารณ์โดยผู้อื่นได้
11. ชอบกดขี่ทางเพศ

ส่วน จาโนวิตซ์ และ มาร์วิกค์ (Janowitz and Marvick, 1953: 185-201 อ้างถึงใน พัฒนา รุ่งเรืองสุข, 2535: 57) ได้กล่าวถึงลักษณะของพวกอำนาจนิยมว่า พวกอำนาจนิยมนั้นชอบความมีระเบียบ ชอบเคารพเชื่อฟัง พวกนี้มีแนวโน้มที่จะยอมรับอำนาจ โดยปราศจากข้อโต้แย้งกับผู้มีอำนาจ มีความสนใจทางการเมืองน้อย ไม่ชอบเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง มีความเชื่อมั่นตัวเองในทางการเมืองต่ำ ไม่ค่อยเข้าร่วมกลุ่มทางการเมืองและไม่มีบทบาททางการเมือง

สำหรับโรคีช (Rokeach, 1960) ได้ชี้ให้เห็นว่าลักษณะของบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมได้แก่การยอมสยบต่อผู้มีอำนาจ มีทัศนคติแบบไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์ในการใช้อำนาจ มีความเห็นแก่ตัว ยึดในระเบียบแบบแผนดั้งเดิม นิยมการใช้อำนาจเด็ดขาด

นอกจากนี้ ฮอสเซียน บี ดานesh (Hossian B. Danesh, 1981) ได้อธิบายถึงบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมดังนี้

1. เน้นในเรื่องอำนาจ (Power - Oriented)
2. มีแนวโน้มที่จะมีความคิดแบบสุดขั้วในด้านในด้านหนึ่ง (Dichotomous Conceptions)

3. มีอารมณ์ความรู้สึกที่เคร่งครัดตายตัว (Rigidity)

4. ขอมงานอย่างง่ายคยต่ออำนาจ (Authoritarian Submission)

ทางด้านนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ของไทย ก็มีหลายท่านที่อธิบายถึงลักษณะของบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมไว้ เช่น ทินพันธุ์ นาคาคะ (Thinnapan Nakata, 1975: 137) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่เป็นพวกอำนาจนิยมว่าเป็นพวกที่ชอบออกคำสั่งและยอมรับการเชื่อฟัง ขอมงานต่อผู้มีอำนาจเหนือกว่า ไม่ชอบการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ชอบการรวมกลุ่ม และการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ยังเป็นพวกที่ชอบการสร้างความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะที่แนบชิดตายตัว

ส่วน ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2522: 14) ได้ให้ความหมายของลักษณะผู้มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมว่า หมายถึงแนวโน้มของบุคคลที่จะอ่อนน้อมหรือรับฟังโดยไม่ได้โต้แย้งต่อบุคคลที่มีอำนาจมากกว่า อายุมากกว่า คือ แม้ไม่เห็นด้วยกับบุคคลเหล่านี้ก็จะเฉยเสีย รับฟังเฉยๆ ถ้าไม่พอใจก็พยายามข่มความรู้สึกเอาไว้ ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องการให้ผู้ที่มิอำนาจน้อยกว่า อายุน้อยกว่า ความรู้หรืออาวุโสน้อยกว่าแสดงความขัดแย้งหรือขุ่นเคือง

นอกจากนี้ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2519: 38-39) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมว่า ได้แก่ บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การยึดถือในตัวบุคคลมากกว่าเหตุผล
2. การนับถือระบบอาวุโส
3. การมอบความรับผิดชอบในทุกสิ่งไว้ที่ผู้นำ
4. การนิยมอำนาจเด็ดขาด
5. การขอมงานต่อผู้มีอำนาจ
6. การไม่ยอมรับความเสมอภาคของบุคคล
7. การไม่ยอมรับความแตกต่างในการใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
8. การยึดถือค่านิยมแบบเดิม

แนวคิดทั้งหมดเกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมดังที่กล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยจะได้ยึดเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์และเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ยังไม่ปรากฏว่าเคยมีผู้ใดทำมาก่อน แต่งานวิจัยที่พอจะนำมาอ้างอิงเป็นข้อมูลพื้นฐาน และประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์ได้มีดังนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมสื่อมวลชน และบทบาทของหน่วยงานที่ควบคุมสื่อมวลชน

พัชนี เขยจรรยา และคณะ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โครงสร้างระบบสื่อมวลชนในประเทศไทย เพื่อศึกษาลักษณะการจัดโครงสร้างของหน่วยงานสื่อมวลชน คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ รวมทั้งศึกษาหน้าที่ความรับผิดชอบและปัญหาของสื่อมวลชนแต่ละประเภท ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับสื่อหนังสือพิมพ์ พบว่า โครงสร้างระบบการควบคุมหนังสือพิมพ์ของไทย มีการควบคุมแบ่งแยกได้เป็น 2 ฝ่าย คือ การควบคุมโดยรัฐบาล กับ สื่อมวลชนด้านหนังสือพิมพ์ควบคุมกันเอง

การควบคุมโดยรัฐแบ่งเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ 1) มาตรการทางศาล ซึ่งเป็นมาตรการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐถือปฏิบัติโดยการฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ตามกระบวนการยุติธรรม โดยให้ศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้ตัดสิน 2) มาตรการทางการปกครอง เป็นมาตรการที่รัฐโดยเจ้าพนักงานการพิมพ์ปฏิบัติต่อหนังสือพิมพ์โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายต่างๆที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานการพิมพ์ มาตรการดังกล่าว เช่น การยึดสิ่งพิมพ์ การดักเตือน การตรวจข่าว การสั่งพักใช้และการถอนใบอนุญาต การให้แก๊ง

ส่วนการควบคุมโดยสื่อมวลชนด้านหนังสือพิมพ์ควบคุมกันเองนั้น ส่วนใหญ่จะออกมาในลักษณะของการร่างจรรยาบรรณนักหนังสือพิมพ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้หนังสือพิมพ์ประพฤติปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามพบว่า ในส่วนของการควบคุมหนังสือพิมพ์โดยมาตรการของรัฐนั้น พบว่ามีปัญหาและข้อวิพากษ์วิจารณ์ ดังต่อไปนี้

- มีกฎหมายควบคุมมากเกินไป ทั้งๆ ที่แต่ละฉบับ มีเนื้อหาสาระเกือบจะเหมือนกัน
- รัฐมีกฎหมายควบคุมสิทธิเสรีภาพมาก จนกระทั่งบางครั้งไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ
- พระราชบัญญัติการพิมพ์ล้าสมัย

สำหรับในส่วนของการควบคุมกันเองนั้น ก็พบว่า ยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการควบคุมหนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้เนื่องจากการแสดงบทบาท ยังไม่มีกฎหมายรองรับ

ศรียวัฒน์ อธิระวิวงศ์ (2525) ศึกษาเรื่อง "บทบาทของกองเผยแพร่และการควบคุมการโฆษณา กระทรวงสาธารณสุข ในการพิจารณาควบคุมการโฆษณาสินค้าประเภทอาหารและยา" เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์ บทบาท และแนวโน้มของการโฆษณาสินค้าประเภทอาหารและยาของคณะกรรมการพิจารณาคำขอโฆษณาอาหารและยา ซึ่งเป็นตัวแทนของกองเผยแพร่และควบคุมการโฆษณา กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ พ.ศ. 2522-2524 ได้ใช้วิธีการศึกษาจากพระราชบัญญัติกฎหมาย ระเบียบ และประกาศต่างๆ เกี่ยวกับอาหารและยา พร้อมทั้งสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากนักโฆษณา ในบริษัทตัวแทนโฆษณาที่ผลิตโฆษณาสินค้าประเภทอาหารและยา และกรรมการระดับผู้บริหารของบริษัทประเภทอาหารและยา

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการตรวจพิจารณาคำขอโฆษณาอาหาร และคณะกรรมการตรวจพิจารณาคำขอโฆษณา ยังขาดความรู้ด้านการโฆษณา หลักเกณฑ์การควบคุมโฆษณาอาหาร และยายังไม่แน่นอนและเหมาะสมเท่าที่ควร เพราะกฎหมายที่ใช้ควบคุมระบุไม่ชัดเจน และเหมาะสมกับสถานการณ์

สำหรับการทำหน้าที่ของคณะกรรมการนั้น ระบุเหตุผลห้ามโฆษณายังไม่ละเอียดชัดเจนขาดการประสานงานที่ดีกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องด้านการควบคุมโฆษณา ขาด

กำลังเจ้าหน้าที่และเงินทุน รวมทั้งผู้โฆษณาสินค้าอาหารและยาบางส่วนหลีกเลี่ยงกฎหมาย ไม่ส่งขึ้นโฆษณาให้พิจารณาก่อน ทำให้การควบคุมโฆษณาทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ยังไม่ทั่วถึง และในอนาคตคาดว่า การควบคุมโฆษณาอาหารและยาอาจจะมีแนวโน้มเข้มงวดมากยิ่งขึ้น

ประธาน พงศ์ประยูร (2525) ศึกษาเรื่อง "ผลกระทบของการควบคุมโฆษณาของรัฐ ต่อการผลิตภาพยนตร์โฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย" เพื่อทราบบทบาทของกฎหมาย พระราชบัญญัติ ระเบียบ และคำสั่งต่างๆ ที่มีผลต่อการควบคุมการผลิตภาพยนตร์โฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากบุคคลในหน่วยงานทั้งภาครัฐบาล และบริษัทตัวแทนโฆษณา

ผลการศึกษาพบว่า รัฐบาลควบคุมภาพยนตร์โฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์อย่างเคร่งครัด กล่าวคือ ภาพยนตร์โฆษณาต้องผ่านกระบวนการตรวจพิจารณาจากหน่วยงานของรัฐหลาย ขั้นตอนและหลายหน่วยงาน ได้แก่ คณะกรรมการพิจารณาคำขอโฆษณาอาหาร คณะกรรมการพิจารณาคำขอโฆษณา ยา คณะกรรมการที่ทำการศึกษา ยังเป็นช่วงแรกที่รัฐเข้ามามีบทบาทต่อการควบคุม จึงขาดประสบการณ์ด้านงานโฆษณา ทำให้ทำงานล่าช้า ส่งผลกระทบต่อระบบธุรกิจของบริษัทตัวแทนโฆษณา เกิดปัญหาช่องโหว่ของกฎหมาย และระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ทำหน้าที่ตรวจพิจารณาภาพยนตร์ โฆษณา โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตอำนาจของตน

ลักษมี คงลาภ (2534) ศึกษาเรื่อง “การควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์” เพื่อศึกษาถึงปริมาณและระดับความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ของแต่ละสถานีในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาถึงกลไกการควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์

ผลการวิจัยในส่วนของกลไกการควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ พบว่า กลไกทั้ง 3 กลไก ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมของรัฐ การควบคุมโดยสาธารณะ และมาตรการควบคุมตนเองของสื่อมวลชน ต่างก็ได้มีการควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ แต่ในทางปฏิบัติพบว่า สถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานีมีการควบคุมตนเองน้อยมาก

ทั้งนี้ผลการศึกษาในส่วนของการควบคุมตนเอง พบว่า มีปัญหาหลายประการที่ทำให้ สื่อมวลชนยังไม่สามารถควบคุมตนเองได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งเป็นผลมาจากตัวแปรต่างๆ อันได้แก่ 1) สภาวะการแข่งขันที่สูง ทำให้สื่อมวลชนมุ่งแต่จะขายข่าวเพียงอย่างเดียว 2) ค่านิยมหรือ ความเชื่อส่วนตัวของบรรณาธิการข่าวที่เห็นว่า ความรุนแรงของข่าว จะเป็นการเพิ่มความ น่าสนใจหรือเพิ่มสีสันให้กับข่าว 3) การขาดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของผู้ประกอบ วิชาชีพสื่อมวลชน

ส่วนการศึกษาในส่วนของการควบคุมจากรัฐบาลนั้น พบว่า รัฐได้กำหนด บทบาทของสื่อมวลชนโดยคำนึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้มีส่วนร่วมในทางสื่อสารทุกระดับ ดังต่อไปนี้ 1) ปึงเจกชน 2) สังคม 3) รัฐ อย่างไรก็ตาม แม้รัฐจะมีกฎหมายและระเบียบต่างๆ ควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ แต่การควบคุมเป็นลักษณะค่อนข้างหยاب สถานีแต่ละสถานีสามารถจะมีอิสระในการดำเนินงานค่อนข้างสูง ตรวจจับที่ไม่ขัดกับหลักการ ใหญ่ๆของการควบคุม โดยเฉพาะในด้านความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

สำหรับในส่วนของการควบคุมโดยสาธารณะนั้น พบว่า ยังไม่มีมากนัก เนื่องจาก ปัญหาเรื่องการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ยังเป็นปัญหาที่ไม่ได้รับความสนใจจาก สาธารณชนทั่วไปเท่าที่ควร ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเนื่องมาจากสาธารณชนส่วนใหญ่ ยังคงมีลักษณะเป็นผู้รับสารที่เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive Recieves) มากกว่าเป็นผู้กระทำ (Active Recieves)

दारुเรศ กาศโอสถ (2535) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ "บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการการบริการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ศึกษาเฉพาะคณะกรรมการตรวจ พิจารณาภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์" พบว่าในการทำงาน คณะกรรมการอัยกฏระเบียบ ประสพการณ์จากการศึกษาและอาชีพ รวมทั้งดุลยพินิจของคณะกรรมการเป็นหลักเกณฑ์ใน การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า หลักเกณฑ์ไม่มีมาตรฐาน ผู้ประกอบการและผู้ชม ซึ่งต่างก็มีภาพลักษณ์ต่อคณะกรรมการทั้งทางบวกและทางลบ ทำให้ คณะกรรมการไม่มีบทบาทกำหนดเนื้อหารายการ ส่งเสริม สนับสนุน หรือเป็นตัวชี้แนะแก่ สื่อมวลชนได้ดีเท่าที่ควร เพียงแต่ทำหน้าที่ควบคุม กำหนดข้อห้ามเชิงปฏิเสธเพียงด้านเดียว ผู้ที่

สามารถกำหนดเนื้อหารายการได้ คือ ฝ่ายผู้ประกอบการ เช่น ผู้สร้าง สถานี ผู้กำกับรายการ ผู้สนับสนุนรายการ มักมีทัศนคติต่อการทำงานของคณะกรรมการในทางผลมากกว่าทางบวก จนเกิดข้อขัดแย้งทางความคิดในการตรวจพิจารณารายการกับคณะกรรมการอยู่เสมอ ตลอดจนจำนวนคณะกรรมการไม่สามารถรองรับกับปริมาณรายการที่ส่งให้ตรวจพิจารณาซึ่งมีเพิ่มขึ้นได้

ดวงฤดี รัตนโอฬาร (2536) ได้ศึกษา "บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ในการควบคุมดูแลการโฆษณาทางสื่อมวลชน" เพื่อทราบถึงบทบาท ขั้นตอนการดำเนินงาน วิธีการและหลักเกณฑ์ในการควบคุมการโฆษณา ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข

ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีบทบาทในการควบคุมดูแลการโฆษณาทางสื่อมวลชนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยพิจารณา "ข้อความ" และ "วิธีการ" ในการโฆษณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยมีลักษณะเป็นการติดตามดูแลการโฆษณาที่เผยแพร่ออกสู่สายตาประชาชนมากกว่าบทบาทในการป้องกัน ระงับยับยั้งความเสียหายหรืออันตรายที่เกิดจากการโฆษณาเป็นการล่วงหน้า อัตราค่าตั้งเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางหนึ่งที่จะช่วยคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การเน้นบทบาทในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์เรื่องการควบคุมและคุ้มครองผู้บริโภคในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จะผลิตบุคลากรออกไปประกอบอาชีพด้านการโฆษณาและการสื่อสารมวลชน รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้บริโภครู้จักรักษาสิทธิของตนเองและร้องเรียนเมื่อถูกละเมิดสิทธิ

กัญญา พรปรีชา (2537) ได้ศึกษาเรื่อง "การโฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์ กับกระบวนการตรวจพิจารณา" เพื่อศึกษาว่า กระบวนการและกลไกในการตรวจพิจารณาโฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์เป็นอย่างไร ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการตรวจพิจารณาว่ามีอะไรบ้าง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ประกอบกับการสัมภาษณ์เจาะลึก

จากการศึกษาพบว่า กระบวนการตรวจพิจารณาโฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์ เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน มีหน่วยงานที่รับผิดชอบมากมาย คือ คณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการ กทช. (กบว.) และคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบต่างๆที่ใช้ในการควบคุมโฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์

ส่วนปัญหาที่เกิดจากการตรวจพิจารณาโฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์ ที่สำคัญ คือ 1) กลไกในการตรวจพิจารณาที่มีมากและซับซ้อน 2) กระบวนการยุ่งยากและซับซ้อน 3) ปัญหาอัตรากำลัง 4) การใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์

นอกจากนี้ การตรวจพิจารณายังมีผลกระทบต่อผู้ผลิตโฆษณาเป็นส่วนใหญ่ คือ ทำให้เสียเงิน และเสียเวลา แต่ผลพลอยได้จากการตรวจพิจารณา ก็คือ 1) เป็นการกรองสารให้ผู้บริโภค 2) เป็นการป้องกันการเอาเปรียบซึ่งกันและกันของผู้ผลิตโฆษณา 3) รักษาแนวทางการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมสื่อมวลชนและบทบาทของหน่วยงานที่ควบคุมนั้น ผู้วิจัยจะนำมาใช้อ้างอิงเป็นข้อมูลพื้นฐาน และประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเฉพาะการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของ “แนวคิดเกี่ยวกับมาตรการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ของบุคคล” ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถึงลักษณะการเฝ้าระวังสื่อหนังสือพิมพ์ของบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม อันได้แก่ ภาครัฐ ภาควิชาชีพ และภาคประชาชน ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัยเหล่านี้มาใช้สรุปอ้างอิงต่อไป นอกจากนี้ผลการศึกษาจากงานวิจัยต่างๆดังกล่าวนี้ ยังเป็นข้อมูลที่ช่วยปูพื้นให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ถึงบทบาทของภาครัฐได้อย่างชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่จะมีการกล่าวอ้างถึงบทบาทของภาครัฐในการควบคุมดูแลสื่อต่างๆ

งานวิจัยเกี่ยวกับ "ลักษณะอำนาจนิยม"

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับมูลเหตุที่ทำให้บุคคลมีบุคลิกแบบอำนาจนิยม และมักเน้นไปที่ การศึกษาลักษณะอำนาจนิยม

ในครอบครัว เพราะฉะนั้นงานวิจัยต่างๆเกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมดังที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจะไม่นำมากล่าวอ้างอิงไว้ในที่นี้ เนื่องจากไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาไปในลักษณะนั้น แต่จะนำมาเพียงงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยเรื่องนี้เท่านั้น

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2512) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย" ผลการวิจัยพบว่า สถาบันครอบครัวไทยไม่มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะยังยึดถือในระเบียบประเพณีดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น และมีความอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้นำอันเป็นลักษณะของสังคมไทยโดยทั่วไป และสถาบันการศึกษาของไทยก็ไม่มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

สาย ภานุรัตน์ (2512) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของครูไทยที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง: ศึกษาเฉพาะครูในกรุงเทพฯ-ธนบุรี" ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มักไม่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น ครูเห็นว่าวิชาหน้าที่พลเมืองเป็นวิชาที่ไม่สำคัญ ครูบางคนคิดว่าเป็นเรื่องผิดที่จะพูดเรื่องการเมืองกับเด็ก เพราะการเมืองเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ นักเรียนไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง

สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์ (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "นิสิตนักศึกษากับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย: การศึกษาวิจัย เฉพาะนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ผลการวิจัยปรากฏว่า กระบวนการอบรมทางสังคมการเมืองในโรงเรียนมัธยมศึกษาช่วยให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีความรู้และความเชื่อมั่นต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยแต่เพียงเล็กน้อย

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับ "ลักษณะอำนาจนิยม" นั้น ผู้วิจัยจะนำมาประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวัด "ลักษณะอำนาจนิยม" หรือ "แนวคิดเชิงอำนาจ" ทั้งหมดที่ปรากฏในงานวิจัยฉบับนี้ ซึ่งจะช่วยให้งานวิจัยมีความชัดเจนขึ้น และยังเป็นแนวทางที่ช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปได้อย่างสะดวกมากขึ้น โดยนำผลการศึกษางานวิจัยต่างๆดังกล่าวที่เกี่ยวข้องมาสรุปและเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ผู้วิจัยศึกษา